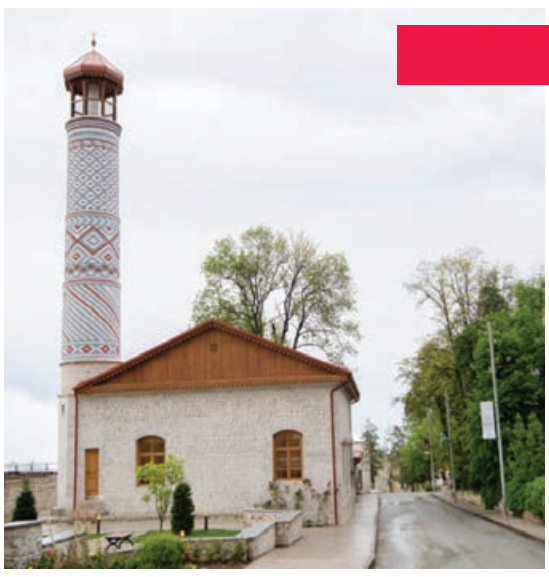

Əzəmətli quruculuq ünvanı

Şuşa sürətlə dirçəlir, şöhrətini özünə qaytarır

Şuşaya budəfəki gəlişimiz "Xarıbülbül" Musiqi Festivalının keçirilməsindən sonraya təsadüf etmişdi. Zəfərimizi dünyaya bəyan edən növbəti festivalın başa çatmasına, qonaqların artıq getməsinə baxmayaraq, Şuşanın görüşünə gələnlər yenə də çox idi, şəhər həmişəki kimi qonaqlı-qaralıydı. Hələ isinməmiş yaz havasının qatı dumanı isə Qarabağımızın mirvarisinə bir başqa gözəllik verirdi…

İşğaldan azad olunandan sonra Şuşaya ilk dəfə təxminən ilyarım əvvəl səfər etmişdik, 2021-ci ilin oktyabr ayında. Ötən bu qısa müddətdə bərpa olunan və yeni inşa edilən ünvanları ilə Şuşa inanılmaz dərəcədə dəyişmişdi...

Şuşanı xalqımızın tarixindən qoparmaq mümkün deyil

Təməli Qarabağ xanı Pənahəli tərəfindən qoyulan Şuşa xalqımızın möhtəşəm mədəni, mənəvi irsidir. Şuşa elə bir abidədir ki, 28 il yarım davam edən işğal dövründə Ermənistan və dünya ermənilyi onu xalqımızın tarixindən qopara bilmədi. Bu şəhər heç vaxt ermənilərə qucaq açmadı, işğalçıları qəbul etmədi. Çünki onlar üçün əvvəldən də yad idi, işğal dövründə də yad olaraq qaldı.

271 yaşlı Şuşa Azərbaycanın tarixidir. Bu xanzadə şəhərin hər küçəsi, hər binası, hər evi xalqımızın milli dəyərlərinin, əzəmətli keçmişinin izləridir. Şuşanın hər daşı belə xalqımızın mənəvi xəzinəsidir. Bu əzəmətli şəhəri Azərbaycandan ayırmaq sadəcə mümkün deyil. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, Şuşa ayaqdadır, Şuşa sınmayıb, Şuşa əyilməyib! Mənfur düşmən nə qədər çalışsa da, Şuşanın simasını dəyişdirə bilməyib.

Elə simasını dəyişdirə, ermənilləşdirə bilmədiyi üçün də düşmənin vandalcasına dağıtdığı Şuşa indi sürətlə bərpa olunur, dirçəlir. Şuşa Azərbaycan şəhəri kimi tarixi şöhrətini və əzəmətini özünə qaytarır. Şuşa bütün dünyaya xalqımızın zəfərini, dövlətimizin qüdrətini, Prezident İlham Əliyevin qətiyyətini bəyan edir.

Şuşaya budəfəki səfərimiz zamanı şəhərdə aparılan genişmiqyaslı quruculuq işlərinə şahidlik etdik.

Mehmandarovların möhtəşəm malikanəsi

Şuşaya ilk səfərimiz zamanı tanış olduğumuz ünvanlardan biri Azərbaycan tarixinin ən köklü, sanballı, qəhrəman sülalələrindən olan Mehmandarovların malikanəsi idi. XVIII əsrdə inşa olunan və Şuşanın ən möhtəşəm evlərindən sayılan Mehmandarovların malikanəsində yalnız Qarabağın deyil, bütün Azərbaycanın fəxrinə, qüruruna çevrilmiş şəxsiyyətlər dünyaya gəlib, yaşayıblar. Bu evdə Azərbaycan milli müqavimət hərəkatının - ilk qisas təşkilatımız olan "Difai"nin tariximizin şanlı səhifələrinə çevrilən fəaliyyətinin planları hazırlanıb.

Təsadüfi deyil ki, bu ev Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə Şuşada bərpa edilən ilk tarixi-memarlıq obyektlərinin sırasına salınmışdı. Bu malikanə Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın şəxsi nəzarəti və himayəsi ilə 2021-ci ilin oktyabr ayından Heydər Əliyev Fondu tərəfindən yeni Şuşanın qədim nümunəsi kimi bərpa edilməyə başlanıldı.

Bütün tarixi və milli elementlər nəzərə alınmaqla yüksək zövqlə aparılan bərpa işləri bu yaxınlarda başa çatıb və mayın 9-da Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə malikanə kompleksinin açılışı olub.

Şuşaya budəfəki səfərimiz zamanı bir daha Mehmandarovların malikanəsinə üz tutduq. Müşahidə etdik ki, kompleksə daxil olan evin və məscidin binalarının dam örtükləri yenilənib, tavanlar bərpa edilib. Malikanə kompleksinin dağılmış divarı düzəldilib, zədəli divarda bərkitmə işləri aparılıb. Evin döşəmə daşlarının dağılmış yerləri, pilləkəni yenidən qurulub, divar və tavanlardakı rəsmlər eskiz layihələri üzrə bərpa edilib. Məscidin "Güldəstə"si restavrasiya olunub. Kompleksdə muzey ekspozisiyası qurulub. Evin həyətindəki XX əsrin əvvəllərinə aid tarixi fayton da dövrünün texnologiyalarına uyğun bərpa edilib.

Yuxarı Gövhər ağa və Saatlı məscidləri bərpa olunub

Qeyd edək ki, Şuşada Heydər Əliyev Fondu tərəfindən həyata keçirilən layihələr çərçivəsində şəhərin tarixi, mədəni və dini abidələri sürətlə bərpa olunmaqdadır. Bu layihələrin bir qismi artıq yerinə yetirilib.

Şuşada baş çəkdiyimiz Yuxarı Gövhər ağa və Saatlı məscidləri də Heydər Əliyev Fondu tərəfindən tam bərpa edilib. Yuxarı Gövhər ağa məscidi ölkə əhəmiyyətli tarixi-mədəniyyət abidələri siyahısındadır. Şuşa şəhəri işğal altında olduğu müddətdə Yuxarı Gövhər ağa məscidi ermənilər tərəfindən dağıdılmışdı. Şəhər işğaldan azad edildikdən sonra məsciddə konservasiya və bərpa işlərinə başlanılıb. 2021-ci ilin sonlarından başlanan bərpa işləri məscidin özünəməxsus memarlıq üslubuna uyğun aparılıb. İşğal dövründə məscidə ermənilər tərəfindən edilmiş müdaxilələr tam aradan qaldırılıb. Bərpa işləri mədrəsə binasını da əhatə edib. Mədrəsə binasının ərazisində məscid minarəsinin ornamentlərini və otaqların rəsmlərini işləmiş Mir Möhsün Nəvvab Qarabağiyə həsr olunan sərgi açılıb.

Saatlı məscidində də bərpa işləri 2021-ci ilin dekabrından başlamışdı. Bu məscid də Yuxarı Gövhər ağa məscidi kimi erməni vandalizminin qurbanı olmuşdu. Burada da ermənilər tərəfindən məscidə edlilən müdaxilələr aradan qaldırılmış, bərpa prosesi zamanı ornamentlər bütün incəliklərinə qədər qorunub saxlanılmışdır.

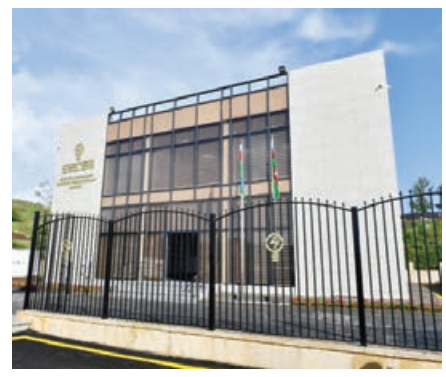

Şəhərin yeni ünvanları

Şuşa Hotel-Konqres Mərkəzi Kompleksi isə Şuşanın yeni ünvanları sırasında yer alır. Qeyd edək ki, bu kompleksin ərazisində işğal dövründə burada separatçı rejim "parlament"in binasının tikintisini planlaşdırırdı. Lakin Azərbaycan Ordusu düşmənin bu niyyətini gözündə qoydu.

Təməli 2021-ci il avqustun 29-da Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə qoyulan Şuşa Hotel-Konqres Mərkəzi Kompleksi Şuşanın mərkəzində - Zəfər yolunun üzərində yerləşir. Bina həm klassik, həm də postmodern memarlıq üslubunda layihələndirilib və mürəkkəb konstruktiv quruluşa malikdir. Beşulduzlu kompleks müasir və milli memarlıq üslublarının sintezi ilə dizayn olunub. Binanın daxili dizaynı Azərbaycanın iqliminin, mədəniyyətinin, tarixinin müxtəlifliyini və zənginliyini əks etdirir. Şuşa Hotel-Konqres Mərkəzi Kompleksinin xarici görünüşündə ornamental kompozisiyalar və milli memarlıq elementləri tətbiq olunub.

Ümumiyyətlə, müşahidələrimiz göstərdi ki, Şuşada bərpa və quruculuq işləri planlı şəkildə, şəhərin baş planı əsasında aparılır. Şəhərin baş planı isə 2021-ci il avqustun 29-da Prezident İlham Əliyevə və birinci xanım Mehriban Əliyevaya təqdim olunmuşdu. Hazırda şəhərdə salınan yeni yaşayış massivi də baş plan əsasında həyata keçirilir.

Şuşada ilk yaşayış kompleksinin inşasına 2021-ci ildən başlanılıb, Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə 1-ci məhəllənin təməli qoyulub. Prezident İlham Əliyevin bir neçə gün əvvəl Şuşaya səfəri zamanı isə 17 binadan ibarət ikinci yaşayış kompleksinin təməli qoyulub. 4,25 hektar ərazidə inşa ediləcək kompleksdə ikimərtəbəli və üçmərtəbəli binalar tikiləcək. Kompleksdəki 238 mənzildən 119-u ikiotaqlı, 119-u isə üçotaqlı olacaq.

Bərpa və quruculuq işləri kompleks şəkildə aparılır

Şuşada bərpadan sonra istifadəyə verilən ünvanlardan biri Yaradıcılıq Mərkəzidir. Yaradıcılıq Mərkəzinin hazırkı binası ölkə əhəmiyyətli memarlıq abidəsi siyahısındadır. Öyrənirik ki, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən 2022-ci ildən aparılan bərpa işləri zamanı bina ilkin vəziyyətinə qaytarılıb.

Milli Xalça Muzeyinin Şuşa filialı da yenidən qurulub. İşğal dövründə bina yararsız hala salınmış və tarixi görkəminə müdaxilələr edilmişdir. Burada 2021-ci ildən etibarən Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bərpa işlərinə başlanılmışdı. Görülmüş işlər nəticəsində binanın tarixi siması özünə qaytarılmışdı.

Şuşa Elektrik Şəbəkələrinin İnnovativ Texnologiyalar Mərkəzi də şəhərdə aparılan kompleks bərpa və quruculuğun nümunəsidir. Bu mərkəz şəhərin enerji təchizatının ən müasir çağırışlar əsasında təmin edilməsində böyük rol oynayacaq.

Şuşanın küçələri də yenidən qurulur, lazımi infrastruktur yaradılır. Yenidən qurulan küçələrin Heydər Əliyev, 8 Noyabr, Dəmir Yumruq, Zəfər, Qarabağ, Atatürk, Pənahəli xan adlandırılması Vətən müharibəsindəki qələbəmizi, tariximizə, milli irsimizə dərin ehtiramı, Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığını özündə təcəssüm etdirir.

Bərpaolunan Şuşa Realnı Məktəbi, Şirin su hamamı, Sadıqcanın evi də Şuşanın möhtəşəm ünvanları sırasında yer alacaq. Eyni zamanda şəhərdə səhiyyə və təhsil infrastrukturlarının yaradılması istiqamətində də müxtəlif layihələr icra edilir.

Zəfərimizin rəmzi olan Şuşadan ən gözəl təəssüratlarla ayrıldıq. Bəli, Şuşa Qarabağın əzəmətli quruculuq meydanı kimi sürətlə dirçəlir, şöhrətini özünə qaytarır. Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtında həyata keçirilən bütün bərpa və yenidənqurma layihələri xalqımızın milli dəyərlərinə, özünəməxsus memarlıq ənənələrinə əsaslanır. Şuşada bir daha gördük ki, Qarabağın mirvarisi tezliklə nəinki regionun, dünyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevriləcək.

Rəşad CƏFƏRLİ,
Elçin CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Bakı-Hadrut-Şuşa-Bakı